

<i>A tantárgy címe</i> <i>A magyar nyelv leírása</i>	<i>A tantárgy kódja</i> BMNMN10400M	<i>Félév</i> 2021/2022. I.
<i>A tantárgy típusa</i> előadás	<i>Óraszám</i> heti 2	<i>Kreditek száma</i> 3

Okfató: Dr. Nemesi Attila László (PhD)
egyetemi docens
nemesi.attila@btk.ppke.hu

Kedd, 16.00–17.30, Dan. 418
Internetes felület: Neptun Meet Street.

A tantárgy leírása:

A magyar nyelvtudomány az elmúlt három-négy évtizedben két jelentős hatású irányzat mentén meghatározó munkák sorát hozta létre. Az egyik irányzat a hagyományos, „klasszikus” nyelvtan, a másik a generatív grammatika. E kettő mellett ki kell térni a funkcionális és kognitív nyelvelméleti és módszertani irányzatok főbb jellemzőire. Az előadás célja, hogy áttekintést adjon a magyar nyelv leírásának kortárs törekvéseiről és a legújabb eredményekről, kitekintve mindegyik nyelvi szintre. A teljesség igénye nélkül, néhány jelenséget kiemelve értelmezzük az egyes elméleti keretek alapállításait, összevetve azokat más megközelítési módokkal.

sorszám	Témakör	óraszám
1.	A nyelvi szintek autonómiája és interakciója a nyelvleírásban	2
2.	A magyar nyelv fonológiai leírásának néhány időszerű kérdése	2
3.	Morfológiai irányzatok és dilemmák	2
4.	Szóalkotási módok. Produktivitás és analógia a szóképzésben	2
5.	A szófaji rendszerezés problémái: a módosítószók és a partikulák esete	2
6.	A mentális lexikon	2
7.	Mondattan. Generatív mondattan: a fókusz meghatározása	2
8.	A mondat szintje fölött: szöveg, diskurzus, társalgás	2
9.	A magyar nyelv változatainak leírása	2
10.	Funkcionális nyelvészet, kognitív nyelvészet, funkcionális kognitív nyelvészet	2
11.	A grammatikalizáció elméletének magyar nyelvtörténeti alkalmazása	2
12.	Generatív történeti mondattan	2

Számonkérés módja: szóbeli kollokvium. ***A félév végi aláírás feltétele:*** órai jelenlét (max. 3 hiányzás).

Kötelező irodalom:

- É. Kiss Katalin 2014. Milyen volt az ősmagyar mondatszerkezet? In: É. Kiss Katalin – Hegedűs Attila (szerk.): *Nyelvelmélet és diakrónia 2*. Piliscsaba, PPKÉ BTK, 84–102.
- Kiefer Ferenc 2000. A nyelvtudomány néhány tudományelméleti-módszertani kérdése. In: Ruzsa Imre (szerk.): *Tertium non datur. Válogatott logikai metodológiai tanulmányok 1984–1990*. Budapest, Osiris, 123–171.
- Kövecses Zoltán – Benczes Réka 2010. *Kognitív nyelvészet*. Bp., Akadémiai, 159–192.
- Nemesi Attila László 2011/2016. Beszélt nyelvi szintaxis: a *természetesen(,)* *hogy...* típusú szerkezet-ről. In: uő, *Nyelv, nyelvhasználat, kommunikáció. Hét tanulmány*. Bp., Loisir, 9–35.

További szakirodalom:

- Bartos Huba (szerk.) 2011. *Általános nyelvészeti tanulmányok XXIII. Új irányok és eredmények a mondattani kutatásban*. Bp., Akadémiai.
- Bencédy József – Fábrián Pál – Rácz Endre – Velcsov Mártonné 1968. *A mai magyar nyelv*. Bp., Nemzeti Tankönyvkiadó.
- Dér Csilla Ilona 2008. *Grammatikalizáció*. (Nyelvtudományi Értekezések 158.) Bp., Akadémiai.
- É. Kiss Katalin (szerk.) 2014. *Magyar generatív történeti mondattan*. Bp., Akadémiai.
- É. Kiss Katalin – Kiefer Ferenc – Siptár Péter 1998. *Új magyar nyelvtan*. Bp., Osiris.
- Hegedűs Attila 2016. Az összetett múlt idők és használatuk a kései ómagyar korban. *Magyar Nyelv* 112/1: 74–80.
- Hegedűs Attila – Kovács Mónika 2016. *Kísérlet a magyar nyelvjárások komplex klasszifikációjára*. Bp., Szent István Társulat.
- Imrényi András 2013. *A magyar mondat viszonyhálózati modellje*. (Nyelvtudományi Értekezések 164.) Bp., Akadémiai.
- Kenesei István – É. Kiss Katalin (szerk.) 2015. *Általános nyelvészeti tanulmányok XXVII. Diakrón mondattani kutatások*. Bp., Akadémiai.
- Keszler Borbála (szerk.) 2000. *Magyar grammatika*. Bp., Nemzeti Tankönyvkiadó.
- Kiefer Ferenc (szerk.) 2000. *Strukturális magyar nyelvtan 3. Morfológia*. Bp., Akadémiai.
- Kiefer Ferenc (szerk.) 2006. *Magyar nyelv*. Bp., Akadémiai.
- Kiefer Ferenc (szerk.) 2008. *Strukturális magyar nyelvtan 4. A szótár szerkezete*. Bp., Akadémiai.
- Kontra Miklós (szerk.) 2003. *Nyelv és társadalom a rendszerváltás kori Magyarországon*. Bp., Osiris.
- Kugler Nóra 2002. *A módosítószók a magyar nyelv szófaji rendszerében*. Bp., Osiris.
- Kugler Nóra 2003. *A módosítószók funkciói*. (Nyelvtudományi Értekezések 152.) Bp., Akadémiai.
- Kugler Nóra 2015. *Megfigyelés és következtetés a nyelvi tevékenységben*. Bp., Tinta.
- Ladányi Mária 2007. *Produktivitás és analógia a szóképzésben: elvek és esetek*. Bp., Tinta.
- Minya Károly 2011. *Változó szókincsünk. A neologizmusok több szempontú vizsgálata*. Bp., Tinta.
- Nemesi Attila László 2011/2016. *Nyelv, nyelvhasználat, kommunikáció. Hét tanulmány*. Bp., Loisir.
- Tolcsvai Nagy Gábor 2013. *Bevezetés a kognitív nyelvészetbe*. Bp., Osiris.
- Tolcsvai Nagy Gábor (szerk.) 2017. *Nyelvtan*. Bp., Osiris.
- Tolcsvai Nagy Gábor – Ladányi Mária (szerk.) 2008. *Általános nyelvészeti tanulmányok XXII. Funkcionális nyelvészet*. Bp., Akadémiai.